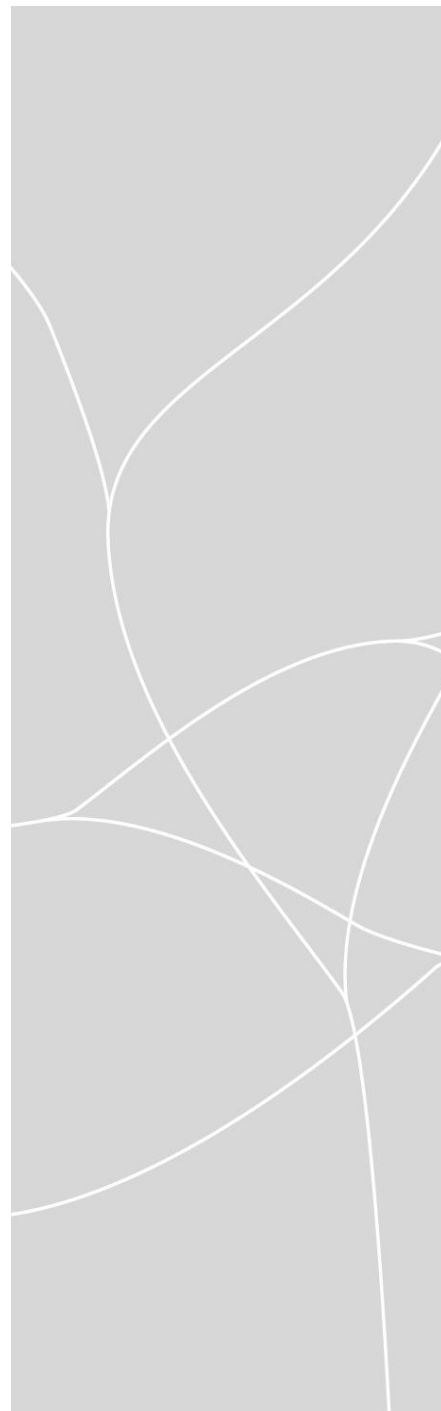

Utvärdering fimpzoner 2020

Fastighets- och gatukontoret

2020-11-03

Inledning

Cigarettfimpar är det absolut vanligaste skräpet i våra städer, och de utgör en stor miljöbelastning inte minst om de kommer ut i vatten. Tekniska Nämnden beslutade i maj 2019 att genomföra tester med förberedda platser för rökning, så att fler fimpar skulle hamna på rätt plats. Testet med fyra s.k. fimpzoner utföll mycket positivt, och nämnden beslutade i november att förlänga och utöka testet under 2020.

Denna rapport summerar testerna med fimpzoner under 2019 och 2020, och de positiva resultat som dessa tester gett.

Bakgrund - fimpzoner

Den 1 juli 2019 trädde den nya Tobakslagen (2018/2088) i kraft. Med den nya skärpta lagstiftningen infördes förbud mot rökning i ett antal miljöer. Det gäller bl.a. uteserveringar, inhägnade områden för idrottsutövning, samt platser ämnade för inrikes kollektivtrafik. Detta förväntades medföra att rökningen och fimandet skulle öka på andra platser i närheten av t.ex. uteserveringar.

Tekniska Nämnden beslutade i maj 2019 att ge uppdrag till Fastighets- och gatukontoret att under sommaren och hösten genomföra tester med förberedda platser för rökning på Lilla Torg, på Södertull och på Möllevångstorget.

Arbetsgruppen som fick uppdraget att utforma platserna och att genomföra testen valde:

- ▶ - att arbeta i en positiv anda med uppmuntran och service, istället för pekpinningar och förbud.
- ▶ - att fokusera på fimparna och att dessa ska hamna på rätt plats.
- ▶ - att arbeta med begreppet "fimpzoner" (istället för t.ex. rökrutor) och att kommunicera detta tillsammans med restaurangerna i närområdet.
- ▶ - att arbeta med en tydlig visuell profil för fimpzonerna, för att skapa en igenkänningseffekt när man rör sig i staden.

Arbetsgruppen valde att skapa fyra st fimpzoner på de tre platser som angivits av nämnden för att kunna förse Möllevångstorget med två zoner. I varje fimpzon ingick en stor vit fimpkopp, två vita solcellsbänkar och en hög vit stolpe med en hängande skylt. Två av fimpzonerna placerades tillsammans med befintliga bänkar för ökad kapacitet.

Målet var att fimpzonerna skulle upplevas som tillgängliga och nära, utan att förändra torgets karaktär, blockera transport- och utryckningsvägar, eller inverka på aktuella eller kommande upplåtelse på platserna.

Centralt för att skapa en positiv inställning till fimpzonerna, både från rökare och icke-rökare, blev att erbjuda något tillbaka till de som valde att fimpas här. Fimpzonernas solcellsbankar kunde användas för att ladda upp mobiltelefoner, och för att koppla upp sig till Internet via Malmös Stads öppna Wifi-nätverk.

Resultat 2019.

Skräpmätningarna som gjordes mitt i testperioden visade att Kommunteknik under en vanlig vecka kunde samla in ca 30 liter fimpas, motsvarande 15.000 fimpas. Det innebär att det totalt under testperiodens fyra månader skulle ha samlats in uppskattningsvis 195.000 fimpas eller närmare 400 liter i zonerna.

Tekniken med solcellsladdade bankar fungerade utan problem under hela testperioden, även om de under oktober, p.g.a. kortare dagar och mindre dagsljus, hade svårt att nå upp till full laddning och kapacitet. De åtta bankarna hade använts mycket flitigt under testperioden, och detta bidrog till det lyckade utfallet för hela testet. Sammanlagt användes de 11.800 gånger för att ladda mobiltelefoner, och vid 3.200 tillfällen för att koppla upp sig.

Sektionsansvariga & arbetsledare vid Kommunteknik ställde sig mycket positiva till fimpzonerna, och framförallt på Lilla Torg bidrog fimpzonen till att städningen av torget blev betydligt snabbare och effektivare. Även krögarna på Lilla Torg och Möllan ställde sig mycket positiva till testet med fimpzonerna.

Tekniska nämnden beslutade i november att förlänga och utveckla testet med fimpzoner under 2020.

Fastighets- och gatukontoret uppdrogs att göra nödvändiga kompletteringar för att fyra fimpzoner med året om-funktion skulle finnas på plats under 2020.

Tre av dessa (en på Lilla Torg och två på Møllevångstorget) hade etablerats inför testet under 2019, medan den tidigare fimpzonen på Södertull flyttades till St Johannesplan.

Vidare uppdrogs FGK att skapa ytterligare fimpzoner under sommarhalvåret 2020 på platser med stor nedskräpning. På fyra platser placerades fimpzoner med solcellsbankar - Västra Hamnen, Södra Skolgatan, samt två platser i Folkets Park - medan andra alternativ som fimpzoner med befintliga bankar och med enbart fimpkopp och skylt testades på Friisgatan, Stortorget / Lilla Torg, samt i Folkets Park.

Resultat 2020.

De etablerade fimpzonerna på Möllevångstorget och Lilla Torg fortsätter att användas flitigt av rökarna, och i genomsnitt samlas ca 500 fimpdar in per dag i var och en av dessa tre zoner. *(Siffrorna är något lägre än 2019, men här bidrar förmodligen det kraftigt minskade antalet turister och restauranggäster under den pågående Covid 19-pandemin till detta.)*

Bland de nya platserna som testades visar flera av dem - som den vid Triangelstationen/St. Johannesplan, i Västra Hamnen, och vid Far i Hatten/Folkets park - goda resultat med 150-300 insamlade fimpdar per dag.

På platser där endast en fimpkopp och skylt placerats är det framförallt vid passagen Lilla Torg/Stortorget som stora mängder fimpdar samlas in.

Sammanlagt samlas **närmare 3.500** fimpdar in i de elva fimpzonerna **per dag**, vilket motsvarar närmare **675.000 tillfällen under testperioden** som man har valt att röka och fimpda i någon av zonerna.

Användningen av solcellsbankarna ökade under 2020, och de fortsätter att bidra till det lyckade utfallet för testet. Dagligen sker t.ex. närmare **220** laddningar i de åtta zonerna med solcellsbankar.

Testperiod.

Testen 2020 pågick under längre tid än 2019.

På de fyra platser där fimpzoner med året om-kapacitet skulle etableras krävdes ett byte till solcellsbankar av s.k. hybridmodell. De inhyrda bankarna, som användes under testet 2019, var av standardmodell och drevs enbart av de inbyggda solcellerna. Under vinterhalvåret räcker inte dagsljuset i vårt land till för att solcellerna ska kunna skapa tillräckligt med ström. De flesta städer i landet har därför valt hybridbankar, som ansluts till ordinarie elnät via elservis - för att garantera att banken kan erbjuda laddning, WiFi och miljöbelysning även under de mörka månaderna.

Dessa fimpzoner var färdigtablerade den 1 mars och här omfattade testet totalt nio månader.

På de nya platserna etablerades dessa från den 5 maj och samtliga fimpzoner var klara till den 25 maj. Testet har här omfattat fem till sex månader.

Utvärdering & skräpmätning.

Grunden för utvärderingen av det fortsatta testet 2020 var att på samma sätt som 2019 mäta antalet fimpdar i fimpkopparna och i fimpzonerna. Dessa mätningar gjorde även i år av Kommuntekniks medarbetare. Mätningarna gjordes däremot under avsevärt fler tillfällen. Dagliga mätningar gjordes under sex till sju veckors tid från juli till september - istället för under en enskild vecka.

För att få jämförelsetal gjordes också mätningar under fem till sex veckor vid de nya sopkorgar med fimpkopp, som bl.a. placerats ut på Gustaf Adolfs Torg och på Södervärn.

Resultatet för de enskilda fimpzonerna var:

Möllevångstorget 1	ca 470 fimp/dag
Möllevångstorget 2	ca 420 fimp/dag
Lilla Torg	ca 640 fimp/dag
St Johannesplan	ca 150 fimp/dag
Folkets Park/Far i Hatten	ca 330 fimp/dag
Västra Hamnen	ca 250 fimp/dag
Folkets Park/Moriskan	ca 160 fimp/dag
Södra Skolgatan	ca 120 fimp/dag
Stortorget/Lilla Torg	ca 620 fimp/dag
Friisgatan	ca 100 fimp/dag
Folkets Park/huvudentrén	ca 50 fimp/dag
<i>sopkorgarna på</i>	
<i>Gustaf Adolfs Torg</i>	<i>10-25 fimp/dag</i>
<i>Södervärn</i>	<i>10-15 fimp/dag</i>

Utvärdering & attityder.

Med hjälp av en studentmedarbetare och en ungdom från stadens Ung i Sommar-program gjordes även under framförallt juli månad en kvalitativ utvärdering av fimpzonerna.

De två besökte samtliga fimpzoner under dagtid, de studerade hur människor, rökare och icke-rökare, använde sig av zonerna, bänkarna och faciliteterna, och de gjorde intervjuer med både rökare och icke-rökare i och vid fimpzonerna.

De malmöbor som intervjuats är positiva till fimpzonerna och anser att det är bra att de finns, att de bidrar till en minskad nedskräpning, och att de påminner alla om fimp ska tas om och hamna på rätt plats.

De två sommarmedarbetarna gjorde även en större kartläggning av närmare 25 torg, parker och platser inom staden, som en uppföljning av den kartläggning som gjordes av studentmedarbetare under 2019. Kartläggningen kan ligga till grund för vidare beslut kring platser och hur de med hjälp av fimpzoner, sopkorgar med fimpkopp, och andra insatser kan rustas för att fler fimp samlas in.

Solcellsbänkarna.

Användningen av solcellsbänkarna ökade under 2020, och de fortsätter att bidra till de lyckade resultaten för testet. Solcellsbänkarna är mycket populära och den service de ger är efterfrågad och önskad.

Under testperioden från mars till oktober har sammanlagt drygt 39.000 personer laddat sin mobiltelefon i en av bänkarna, drygt 21.000 personer har kopplat upp sig via WiFi, och drygt 46.000 kWh har genererats.

Jämförelser mellan 2019 och 2020 behöver ta hänsyn till att testperioden 2020 var längre än 2019. Bryts antalet ner per dag visar det att det dagligen sker närmare 220 laddningar i de åtta zonerna som har solcellsbankar. Motsvarande antal under 2019 var ca 90 laddningar per dag och fimpzon.

Förutom att solcellsbankarna bidrar till ökad service, skulle de med sina inbyggda sensorer också kunna användas av staden för insamling av kunskap - t.ex. kring bullernivåer eller lokal väderlek i olika delar av staden.

Lärdomar & erfarenheter av testet med fimpzoner.

De testade fimpzonerna med sin vita stora fimpkopp, skylt och stolpe, och de använda vita solcellsbankarna utgör en tydlig visuell signal som fångar ögat och gör det enklare för rökaren som vill göra rätt att fimpa på rätt plats.

Samtidigt innebär denna tydliga visuella signal att fimpzonerna med dessa vita bankar passar bättre in i stadsbilden på vissa platser, medan de på andra platser passar sämre in i stadsbilden och blir ett alltför tydligt avbrott.

Inför utplacering av dessa fimpzoner bör därför personer med kompetens inom dessa fält, t.ex. landskapsarkitekt, tillfrågas om platsen lämpas sig för en fimpzon med bankar eller om den ska utformas på annat sätt.

En tydlig erfarenhet från testerna under 2019 och 2020 är att en utplacering av en fimpzon inte alltid gör de förväntade resultaten. Fimpzonen, som etablerades sommaren 2019 vid Södertull och uteserveringarna längs kanalen, visade sig inte samla in lika stora mängder fimpas som de andra fimpzonerna. Även i år finns det skillnader mellan olika fimpzoner, även om platserna där de ställdes ut kunde förväntas ha samma förutsättningar.

Rekommendationen är att en plats testas och prövas under sommarmånaderna innan eventuellt beslut om en mera permanent fimpzon, oavsett om denna består av en fimpkopp och skylt, eller fimpkopp med bankar som ska anslutas till en el-servis.

Fimpzonerna har under testerna utmärkts med en hängande vit skylt med text på svenska resp engelska. Stolpen som används är en hög vit vinklad metallstolpe tillverkad hos smedjan på Kommunteknik.

Skytningen behöver ses över. Stolpen håller bra, men det har däremot vid ett antal tillfällen hänt att skylten lossnat - beroende på att de borrade hålen, som skylten hängs i, utvidgats då skylten svänger med vinden.

Ett annat skäl till att söka finna en bättre lösning framkom i våra sommarmedarbetares intervjuer - skylten syns bra från två håll, men är så tunn att den inte knappt syns om man står i samma linje som skylten hänger.

En annan viktig erfarenhet från årets tester är vikten av lokal förankring inom det närmaste kvarteret runt en fimpzon.

Inför etableringen av de första fimpzonerna 2019 togs kampanjmaterial med glasunderlägg fram. Krogar, restauranger och barer i närheten av respektive fimpzon kontaktades och erbjöds kostnadsfritt dessa glasunderlägg. Uppmärksamheten i massmedia kring den nya lagstiftningen och det beslutade testet med fimpzoner bidrog också till att många kände till dessa.

När nya fimpzoner placerades ut i maj 2020 uppmärksammades detta inte av massmedia, och stadens restauranger och krogar kämpade för att klara sig igenom den första vågen av Covid 19-pandemin. De kontaktades inte heller i någon större omfattning inför utplaceringen av de nya zonerna, bl.a. eftersom det antogs att de nya fimpzonerna ändå skulle uppmärksammas och kännas igen av uteserveringarnas gäster.

Resultaten från bl.a. Södra Skolgatan visar att det behövs arbetas med lokal förankring och lokal kommunikation till restauranger, krogar och andra verksamheter vid en ny fimpzon - för att dessa i sin tur ska kunna upplysa sina gäster, kunder och besökare.

En avslutande erfarenhet från testerna 2019 och 2020 är behovet av tillsyn, så att fimpzonerna med solcellsbänkar erbjuder den funktion och den service som de rökande förväntar sig. I samband med att fimpkoppen töms kan tillsyn och en enkel avstädning göras där bänkarna t.ex. torkas av.

En kommentar som bl.a. kom fram i intervjuerna och observationerna av fimpzonerna var att det tar längre tid för solcellsbänken att bli torr efter regn, jämfört med andra bänkar. En möjlig teknikutveckling är här att programmera om de bänkar som är anslutna till elservis. Den inbyggda värmefunktionen som finns i dessa bänkar är vanligtvis inställd på att kopplas in när temperaturen sjunker under ett visst värde - den skulle även kunna programmeras att gå igång när bänkens sensorer reagerar på fukt och nederbörd.